

УДК 374

DOI: 10.31376/2410-0897-2018-3-38-26-32

Наталія Миколаївна Лавриченко,

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов та методики викладання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка,
e-mail: lavrychenco_n@ukr.net

Наталія Алімівна Шарамко,

магістрант 62-2А гр. факультету філології та історії Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка,
e-mail: sharamkonatasha@ukr.net

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Стаття стосується вивчення сучасного стану й перспектив розвитку дистанційного навчання іноземних мов на базі закладів вищої освіти. Узагальнено головні результати, яких досягнуто в Україні в галузі дистанційної освіти загалом і дистанційної іноземної освіти зокрема. Показано роль і функції дистанційної освіти як каталізатора модернізаційних змін у вищій школі. Проаналізовано особливості розроблення і реалізації дистанційних курсів з вивчення іноземної мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій, а також проблеми, які потребують розв'язання для досягнення поступу в цьому напрямі педагогічної діяльності.

Ключові слова: дистанційна освіта, вища освіта, іноземна мова, інформаційно-комунікаційні технології.

Постановка проблеми. Розбудова інформаційного суспільства як світова тенденція супроводжується відчутними, а почасти й радикальними змінами у багатьох галузях сучасного життя – політичній, економічній, культурній, освітній. Наразі стрімке поширення і вдосконалення новітніх технологій істотно впливає на визначення цілей і вибір способів їх реалізації на всіх освітніх щаблях, а також змінює погляди на проблеми професійного становлення й самореалізації особистості, визначає орієнтири розвитку суспільства знань.

Здатність освітніх систем скористатися перевагами комп'ютерних, цифрових технологій з максимальною продуктивністю нині стає вагомим чинником їх конкурентоздатності. Особливо це стосується закладів вищої освіти, які мають не тільки встигати за динамікою змін у світі професій, на ринку праці, але й працювати на випередження запитів суспільства щодо підготовки компетентних, висококваліфікованих фахівців. При цьому важливо максимально охопити професійною підготовкою тих молодих людей, які мають затребувані в спільноті здібності й готовність їх реалізувати. Сприятли розв'язанню цих проблем може дистанційна освіта як складник вищої освіти і спеціалізована галузь педагогічної діяльності.

Перетворенню дистанційної освіти на вагомий чинник модернізації національних систем вищої освіти, української у тому числі, посприяв Болонський процес. Участь України в цьому процесі супроводжується низкою інноваційних змін, що стали можливими завдяки застосуванню новітніх технологій. Обмін педагогічними ідеями і досвідом у рамках Болонського процесу вимагає від представників країн-учасниць здатності до інтерактивності й взаєморозуміння, чого неможливо досягти без знання іноземних мов, головно англійської. І це, своєю чергою, дало потужний поштовх розвитку дистанційного навчання іноземних мов на базі університетів як у європейській спільноті, так і в Україні.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. На сучасному етапі в Україні дистанційною освітою займаються такі вчені: Г. Атанов, В. Биков, І. Булах, О. В. Дейнеко, П. Дмитренко, О. Довгялло, Ю. Дорошенко, О. Григорова, Р. Гуревич, В. Гондюл, М. Жалдак, Г. Козлакова, К. Корсак, В. Олійник, Ю. Пасічник, О. Петрашук, О. Собасва, П. Стефаненко, П. Таланчук, М. Танась, В. Шейко; дистанційним навчанням іноземних мов – П. Асоянц, О. Гон, В. Дейнеко, В. Жулкевська, Н. Муліна, В. Редько, В. Свиридюк, П. Сердюков, О. Сорока П. Сердюков, Г. Чекаль.

Мета статті – проаналізувати сучасний стан і перспективи розвитку дистанційної іноземної освіти в Україні в контексті модернізаційних тенденцій у вищій освіті.

Виклад основного матеріалу. Дистанційне навчання як напрям педагогічної діяльності з'явилося в Україні порівняно недавно. Перші електронні дистанційні курси з вивчення іноземних мов стали

впроваджувати з 1996 року. Більшого значення й масштабів робота в цьому напрямі набула після затвердження МОН України «Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні» (Постанова від 20 грудня 2000 р.) У документі надано визначення, розкрито сутність поняття дистанційного навчання та технології дистанційного навчання: «Дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання. Технології дистанційного навчання складаються з педагогічних та інформаційних технологій дистанційного навчання. Педагогічні технології дистанційного навчання – це технології опосередкованого активного спілкування викладачів зі студентами з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів зі структурованим навчальним матеріалом, представленим у електронному вигляді» [3].

У Концепції перераховано низку законодавчих документів, на яких ґрунтуються її вихідні положення, а саме: Конституція України; Закон України «Про освіту»; Закон України «Про Національну програму інформатизації»; Постанова Верховної Ради України від 06.07.2000 р. № 1851-III «Про затвердження Завдань Національної програми інформатизації на 2000-2002 роки; Указ Президента України від 31.07.2000 року № 928/2000 «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні»; Наказ Міністерства освіти і науки України «Про створення Українського центру дистанційної освіти» від 07.07.2000 р. № 293 [9; 10].

Ухвалення Концепції активізувало роботу щодо створення в Україні системи дистанційного навчання в сукупності головних складників – нормативно-правового, організаційного, змістового, методичного, технологічного. Ще однією рушійною віхою в цьому напрямі стало затвердження Кабінетом Міністрів України Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці на 2006–2010 роки» (Постанова 7.12.05 р. № 1153), якою передбачено низку важливих заходів з упровадження системи дистанційної освіти [2]. Для виконання цієї постанови Міністерство освіти і науки України запровадило експериментальні майданчики з дистанційного навчання у деяких вищих навчальних закладах України. Вищі навчальні заклади у період проведення експерименту набули досвіду організації навчального процесу, підготовки науково-педагогічних працівників до роботи в нових умовах, тобто із застосування новітніх технологій.

Згідно з проектом Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, ключовим напрямом державної освітньої політики визначено інформатизацію освіти. Дистанційне навчання безпосередньо пов'язане із застосуванням комп'ютерних мереж у галузі освіти, зокрема з розробленням новітніх освітніх і навчальних програм, використанням Інтернет-ресурсів у навчальному процесі, створенням електронних бібліотек, довідкових інформаційних систем, систем менеджменту в освіті, автоматизацією й інформаційним супроводом документообігу, використанням спеціалізованих банків даних і знань. У зв'язку з цим перед вищими навчальними закладами постала вимога доцільного та ефективного використання інформаційно-ресурсного забезпечення. Будь-який інноваційний процес вимагає володіння інформаційними ресурсами і комунікаційними технологіями [4; 5].

У річичі зазначених змін розпочався цілеспрямований розвиток іншомовної дистанційної освіти, яка, своєю чергою, виступає каталізатором модернізаційних змін як в українській, так і європейській вищій школі, про що вже частково йшлося. Проблеми дистанційного навчання іноземної мови пов'язані передусім з урахуванням дидактичної специфіки цієї дисципліни. Оскільки головною метою навчання іноземної мови є формування в студентів комунікативної компетентності, цей імператив поширюється й на дистанційні навчальні курси з іноземної мови і реалізується в розробленні їх змісту, вибір педагогічних методів і технічних засобів. У полі уваги розробників і реалізаторів дистанційних курсів з іноземної мови мають постійно перебувати педагогічні цілі щодо формування в слухачів компетентності в усіх видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, грамотності, розумінні аутентичних іншомовних текстів, написанні та редагуванні текстів іноземною мовою.

Серед наявних нині варіантів дистанційних курсів з вивчення іноземної мови можна виділити два головні. По-перше, це так звані «чисті» («pure») дистанційні курси, що передбачають охоплення всіх видів мовленнєвої діяльності в дистанційному середовищі. Безпосередня зустріч викладача зі студентами за такої моделі відбувається не частіше одного разу на навчальний рік або наприкінці навчального курсу з метою встановлення результатів навчання шляхом тестування, проведення іспиту, співбесіди, іншого виду контролю знань, навичок і вмій [6].

Другий варіант – це дистанційні курси з іноземної мови включеного типу (англ. «sandwich», «hybrid»), у яких дистанційні періоди самостійної роботи студентів чергуються з аудиторними заняттями традиційного формату. Такі дистанційні курси можна розглядати як різновид організації очної форми навчального процесу [6].

Зрозуміло, що тип дистанційного курсу зумовлює організаційні, програмові, ресурсні вимоги до його реалізації. До загальних умов запровадження дистанційних курсів з іноземної мови, за висновком

Є. С. Полат, належать: а) урахування цілей та задач курсу, добір мовного матеріалу; б) структурування курсу, його методична та технологічна організація (гіпертекстові технології, Web-сторінки); в) чітке планування роботи групи (організація малих груп, конференцій, у тому числі аудіо- і відеоконференцій, організація систематичної звітності – індивідуальної, групової); г) організація постійних консультацій з викладачем і куратором сервера; д) налагодження та вмiла підтримка позитивного емоційного фону в групі в цілому та у кожного студента окремо [8].

Звертаємо увагу на те, що дистанційні курси з іноземної мови включеного типу є найбільш повними й містять завдання для формування лексичних і граматичних навичок і вмiнь в усіх видах мовленнєвої діяльності. Дистанційні курси, які практикують у процесі обов'язкового курсу навчання студентів очної форми, наближені до автоматизованих навчальних програм з іноземної мови за комп'ютерної підтримки (CALL – Computer Assisted Language Learning) [12]. Метою останніх найчастіше є формування конкретних навичок і вмiнь, закріплення матеріалу, який вивчається в аудиторному режимі. Ці курси є переважно стислими, лаконічними, нетривалими, у ході їх реалізації превалює індивідуальна робота студентів, а корпоративні види діяльності найчастіше набувають характеру проектів. Логічно, що такі дистанційні курси спрямовані на формування навичок і вмiнь писемних видів мовленнєвої діяльності та підготовку до усного спілкування в аудиторії. У процесі навчання практикують вправи, що стосуються різних видів читання, орфографії, формування граматичних і лексичних навичок письма, вмiнь для написання письмових повідомлень, презентацій.

Чинні в Україні дистанційні курси з іноземної мови функціонують з опертям на універсальні навчальні платформи, такі як Прометей, Lotus Learning Space, Moodle, WebCT та ін. З-поміж них виділяємо навчальну платформу Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) як таку, що характеризується адаптивністю (Moodle містить засоби, які постійно розвиваються без перебудови системи, та методи, що здатні забезпечувати індивідуальний підхід у навчанні); довгостроковістю (Moodle відповідає вимогам до інформаційних технологій в освіті і надає можливість вносити зміни до дистанційних курсів без оновлення програми); доступністю (є можливість працювати дистанційно незалежно від місця перебування та часу, головною умовою є підключення до мережі Інтернет); економічністю (це безкоштовний, відкритий ресурс) [8].

Навчальна платформа Moodle оснащена необхідними засобами для самостійного вивчення іноземної мови професійного спрямування: засоби самонавчання, оцінювання навчальних досягнень, комунікації. При цьому навчальна діяльність студентів може здійснюватися як асинхронно, коли кожен студент вивчає матеріал самостійно у зручний для нього час, так і синхронно – у режимі реального часу під час онлайн лекції чи семінару. Дистанційний курс з іноземної мови повинен мати чітку структуру; бути спрямованим на розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності студентів; містити фахові тексти; відповідати запитам студентів; бути узгодженим з навчальною та робочою програмами навчального закладу.

Програмне забезпечення й операційні ресурси інформаційного середовища Moodle надають викладачам значні можливості проводити інформаційно якісні, динамічні, логічно структуровані заняття, як разові, так і серійні, курсові. Типова функціональність Moodle містить такі інтерактивні інструменти для спільного розв'язання завдань як вікі, глосарій, блог, форум, чат. Вони передбачають обмін інформацією в режимі «викладач-студент», «студент-студент» [1].

Можливості «e-learning» дають змогу студентам обговорювати проблемні ситуації у форумі та чаті у режимі реального часу, тим самим наближуючи дистанційне вивчення іноземної мови до аудиторного. У кожному навчальному курсі є модуль, що містить лексичні і граматичні вправи різних типів, а також словник термінів та аудіословник. Лексичні вправи передбачають завдання на словотворення, добір синоніма/антоніма до слова, правильне вживання терміна. Граматичні вправи мають на меті повторення всіх часових форм дієслова активного та пасивного стану, інфінітива, герундія, дієприслівника, умовних речень, ступенів порівняння прикметників тощо [7].

У дистанційному вивченні іноземної мови вагому підтримку надають також спеціалізовані сайти, зокрема це стосується формування вмiнь і навичок читання з використанням матеріалів мережі Інтернет; розширення словникового запасу; формування стійкої мотивації до вивчення іноземної мови. Наприклад, сайт «cutracker.org/forum/viewforum.php?f=1265» містить корисні підручники, фільми, програми, журнали тощо; сайт Британської Ради «britishcouncil.org/learnenglish» – тестові завдання, граматику, ігри; сайт «<http://www.wordsmyth.net/>» пропонує онлайн словник англійської мови; сайт «<http://www.breakingnewsenglish.com/>» – портал новин [6].

Особливим попитом у студентів і викладачів користується Інтернет-сайт «bbclearningenglish.net», який надає матеріали для самостійного опанування англійської мови. У процесі роботи з цим сайтом викладач з легкістю може знайти сучасний автентичний матеріал на конкретну тему. На сайті розміщені навчальні та методичні матеріали, за допомогою яких студенти можуть перевірити власні знання. Окрема рубрика сайту «Words in the News» присвячена актуальним новинам і подіям у світі, що подаються у вигляді

коротких репортажів. Студенти можуть не тільки прочитати, але й прослухати репортаж та відпрацювати лексику з теми. У розділі «Related BBC Links» можна побачити відповідний сюжет з теленовин BBC. Розділи «Read More», «Related Stories» і «Related Internet Links» містять додаткову інформацію, яка розширює кругозір студента. Студенти мають можливість обирати репортажі на найрізноманітніші теми з розділу «Latest Reports». Особливу цінність становлять «Video Stories», які доступні в аудіовізуальному режимі, при цьому є можливість переглянути список активної лексики, з'ясувати дефініцію кожного слова, побачити повний текст у вигляді рядка, що біжить. Досить популярним і вживаним є також сайт «Keep up your news English». Ознайомившись із ним, студенти переконуються, що його можна плідно використовувати для збагачення словникового запасу спеціальною лексикою, яка звучить у новинах, а також повідомленнях англійськомовних інформаційних агентств (існує російськомовна версія новин, створена продюсерами BBC) [11].

Не менш вагомим освітнім ресурсом для дистанційного опанування іноземної мови є електронні бібліотеки, які підтримують багатоаспектний доступ до одиниць збереження, і це дає можливість добирати необхідні матеріали у достатній кількості та якості. Електронна бібліотека, як правило, є центром не тільки традиційного систематичного каталогу, а й місцем збереження відеотек та телеконференцій, підтримки зв'язку через розсилки списків, завдяки яким користувачі, які помістили в цей список адресу електронної пошти, зможуть оперативно одержувати інформацію про нові надходження.

Надзвичайно важливою є також робота із забезпечення інформаційних ресурсів і технологічних можливостей безпосередньо в закладах вищої освіти. Ідеться про створення на базі університетів локальних освітніх мереж, репозитаріїв наукової літератури, підручників, посібників на електронних носіях, мультимедійних навчальних ресурсів.

Переваги навчання англійської мови із використанням комп'ютерних та телекомунікаційних технологій полягають у можливості безпосереднього і необмеженого використання матеріалів мережі Інтернет; мультимедійних текстів для аудіювання, монологічного та діалогічного мовлення; адаптованих та автентичних звукових текстів для вправ; доступу до електронних словників, енциклопедій, розмовників, що здатне збагатити лексичний актив студентів, розширити їхню обізнаність з культурою і соціальним життям країни, мова якої вивчається. Освітні ресурси інформаційного середовища мають значний потенціал для вдосконалення вмінь у різних видах мовленнєвої діяльності. Інтенсивне використання WEB-ресурсів збільшує мотиваційний фактор вивчення мови, збагачує й розширює освітній простір, відкриває доступ до навчальних матеріалів і необмеженого спілкування, дає можливість виходити за межі навчальної аудиторії.

Вірогідно, що на майбутнє найбільш конкурентоздатними виявляться ті університети, які зможуть оптимально поєднати кращі здобутки традиційної педагогіки з перевагами інноваційних форм навчання, заснованих на новітніх технологіях. Водночас варто визнати, що який би ресурс не було створено для дистанційного навчання іноземної мови, його дієвість та ефективність буде залежати від професіоналізму викладача, від того, наскільки добре він володіє педагогічними технологіями та інформаційно-комунікаційними засобами дистанційного навчання. За браком компетентності бодай в одній з цих позицій або ж при абсолютизації котроїсь з них і недооцінювання іншої викладач ризикує опинитися в ситуації невпевненості, невизначеності між «знаю що» і «знаю як». Комплексність і складність задач, які постають перед викладачами, які організують і ведуть дистанційні заняття з іноземної мови, підштовхує до думки про необхідність цільової підготовки фахівців з подвійною спеціалізацією – педагогічною та інформаційно-комунікаційною (цифровою).

Утім проблема кадрового забезпечення дистанційного навчання іноземної мови, на жаль, не єдина. Актуальним є приведення до європейських і світових стандартів нормативно-правового забезпечення цього напрямку освітньої діяльності, розроблення механізмів контролю якості, ліцензування і захисту авторських прав розробників дистанційних навчальних курсів. Потребує також розв'язання проблема аутентифікації користувачів при перевірці знань, а також вибору оптимальних методів перевірки набутих студентом знань у ході дистанційного навчання. Більшість дистанційних програм передбачає очну екзаменаційну сесію. Частково це питання може бути вирішено шляхом установки відеокамер і відповідного програмного забезпечення.

Слід також визнати, що станом на теперішній час в Україні бракує дієвих організаційних структур державного значення, які б опікувалися на системному рівні підтримкою вищих начальних закладів у справі розвитку дистанційної освіти, передусім це стосується матеріально-технічної підтримки. Адже на заваді впровадженню дистанційних навчальних курсів, зокрема іншомовних, нерідко стає саме застарілість обладнання або ж його недостатність.

Висновки. Загалом можна констатувати, що за останні роки в галузі дистанційних освітніх технологій в Україні нагромаджено значний науково-методичний, кадровий та виробничий потенціал, інформаційні ресурси та технологічні засоби, створено телекомунікаційну інфраструктуру. Однак існує

чимало нереалізованих можливостей і нерозв'язаних проблем, що послаблює позиції українських університетів у цій галузі освітньої діяльності на європейському освітньому просторі і у світі загалом.

На підставі проведеного аналізу визначаємо, що пріоритетними напрямками перспективного розвитку університетських дистанційних курсів з іноземної мови є такі: розроблення навчальних програм з метою надання студентам фундаментальних знань і практичних навичок, необхідних, як для майбутнього працевлаштування, так і освіти впродовж життя; розширення вільного доступу здобувачів до іншомовних освітніх ресурсів, професійних мереж обміну досвідом та інформацією; оперативне оновлення ресурсної бази дистанційної освіти (матеріали наукового, методичного, інформаційного характеру на електронних носіях) та забезпечення вільного доступу до неї здобувачів вищої освіти; диференціація дистанційної іншомовної освіти за рівнями, різновидами, суміжними й комбінованими спеціальностями, що дасть змогу краще адаптувати цю галузь вищої освіти до потреб споживачів; забезпечення індивідуального підходу в процесі дистанційного навчання іноземних мов за умов зростання його масовості; розроблення валідних критеріїв і процедур моніторингу якості іншомовної дистанційної освіти з урахуванням досвіду університетів, що є визнаними лідерами в цій галузі; започаткування і розвиток підготовки фахівців для дистанційного навчання іноземної мови як окремої спеціальності у вищій школі.

Список використаних джерел та літератури

1. Відкрита платформа (навчальних середовищ) підтримки дистанційної освіти Moodle (<http://www.moodle.org>).
2. Козлакова Г. О. Інформаційне програмне забезпечення дистанційної освіти: зарубіжний і вітчизняний досвід : монографія / Г. О. Козлакова. – К. : Просвіта, 2002.
3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – К. : КПП, 2000. – 12 с.
4. Малінко О. Г. Особливості організації та формування змісту дистанційного навчання іноземних мов / О. Г. Малінко // Наук.-метод. конф. «Індивідуалізація навчального процесу як провідна складова модернізації вищої економічної освіти». – К. : КНЕУ, 2006.
5. Маркова Н. О. Проблеми впровадження дистанційного навчання у ВНЗ / Н. О. Маркова // Вісн. Київського нац. ун-ту технологій та дизайну. – 2010. – № 5.
6. Муліна Н. І. Включене дистанційне навчання англійської мови студентів вищих технічних закладів освіти: побудова курсу, методика навчання та результати / Н. І. Матуліна // Іноземні мови. – 2000. – № 2. – С. 27–30.
7. Панченко Л. Ф. Інформаційно-освітнє середовище сучасного університету : монографія / Л. Ф. Панченко. – Луганськ : ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2010.
8. Полат Е. С. Теория и практика дистанционного обучения : учебное пособие для вузов / Е. С. Полат, М. В. Моисеева, М. Ю. Бухаркина и др. ; Под ред. : Е. С. Полат. – М. : Академия, 2004.
9. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України від 09.01.07 р. – Режим доступу: www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16. – Дата звернення: 9.10.2018.
10. Про вищу освіту : Закон України від 17.01.02 р. : у редакції від 5.12.12 р. – Режим доступу: www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2984-14. – Дата звернення: 9.10.2018.
11. Угольков В. В. Компьютерные технологии как средство обучения иностранным языкам в вузе : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» [Електронний ресурс] / В. В. Угольков. – Москва, 2004. – Режим доступа: <http://www.humanities.edu.ru/db/msg/74500>. – Дата звернення: 9.10.2018.
12. Healey, D. (1999). Classroom practice: Communicative skillbuilding tasks in CALL environments. In J. Egbert & E. Hanson Smith (Eds.), CALL Environments: Research, practice, and critical issues (pp. 116–136). Alexandria, VA: Teachers of English to Speakers of Other Languages.

Наталія Николаевна Лавриченко,

доктор педагогических наук, профессор кафедры иностранных языков и методики преподавания Глуховского национального педагогического университета имени Александра Довженко, e-mail: lavrychenko_n@ukr.net

Наталія Алимовна Шарамко,

магістрантка 62-2 А гр. факультету філології і історії Глуховського національного педагогічного університету імені Олександра Довженко, e-mail: sharamkonatasha@ukr.net

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ В УКРАИНЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Статья посвящена изучению современного состояния и перспектив развития дистанционного обучения иностранным языкам на базе высших учебных заведений. Обобщены главные результаты, достигнутые в Украине в сфере дистанционного образования в общем и в дистанционном обучении иностранным языкам в частности. Показаны роль и функции дистанционного образования как катализатора модернизационных изменений в высшей школе. Проанализированы особенности разработки и реализации дистанционных курсов по изучению иностранных языков с использованием информационно-коммуникационных технологий, а также проблемы, которые следует решить для дальнейшего продвижения в этом направлении педагогической деятельности.

Ключевые слова: дистанционное образование, высшее образование, иностранный язык, информационно-коммуникационные технологии.

Nataliya Lavrychenko,

Doctor of pedagogical sciences, professor of foreign languages and methods of teaching department of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv national pedagogical university, e-mail: lavrychenko_n@ukr.net

Nataliya Sharamko,

Master student of 62-2 E group Faculty of philology and history of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv national pedagogical university, e-mail: sharamkonatasha@ukr.net

DISTANT FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN UKRAINE: PROBLEMS AND DEVELOPMENT PERSPECTIVES

Introduction. *The article deals with examining the current state and perspectives of distant foreign language education development in the institutions of higher education. The ability of educational systems to take maximum advantage of computer, digital technologies is now becoming a significant factor in their competitiveness. This is especially true for higher education institutions which must not only be able to keep up with the dynamics of changes in the world of professions, but also go ahead of society expectations in the sphere of training competent, highly skillful professionals. In this case, it is important to maximize the professional training of young people who have the skills required by the community and willingness to implement them into practice. Distant education as a component of higher education and a specialized branch of pedagogical activity can provide considerable assistance in solving these problems.*

The aim of the article is to analyze the current state and development perspectives of distant foreign language education in Ukraine in the context of modernization trends in higher education..

Methods: *analysis, synthesis, structural-functional method, prognostic method.*

Results. *The main results in the field of distant education in general and distant foreign language education in particular, achieved in Ukraine, are generalized. The role and functions of distant education as a catalyst for modernization changes in higher education are shown. Both peculiarities of developing and implementing distant courses for foreign language education and problems to be solved in order to achieve progress in this field of pedagogical activity are analyzed.*

Originality. *While examining distant education in Ukraine, we used a systematic approach. This pedagogical phenomenon is studied in a complex of its components, such as goals, content, forms and methods, resources. The role of modern universities in the distant foreign education development is shown.*

Conclusion. *On the basis of the analysis we came to the conclusion that the priority directions of the long-term development of university distant foreign language courses are the following: developing curricula to provide students with the fundamental knowledge and practical skills required for both future employment and lifelong learning; expanding the free access of applicants to foreign language educational resources, professional networks of experience and information exchange; rapid updating the distant education resource base (electronic scientific, methodical, informational materials) and ensuring free access to it for applicants of higher education; differentiation of distant foreign language education by levels, types, adjacent and combined specialties, which will allow better adapting this branch of higher education to the needs of consumers; providing the individual approach in the process of distant foreign language education; development of valid criteria and procedures for monitoring the quality of foreign language learning based on the experience of universities recognized as leaders in the field; initiation and development of training specialists for distant foreign language education as a separate specialty at higher school.*

Key words: *distant education, higher education, foreign language, information and communication technologies.*

References

1. Vidkryta platforma (navchal'nykh seredovysch) pidtrymky dystantsiynoyi osvity Moodle (<http://www.moodle.org>).
2. Kozlakova H.O. Informatsiynе prohranne zabezpechennya dystantsiynoyi osvity: zarubizhnyy i vitychyznyanyy dosvid: [monohrafiya] / H.O.Kozlakova. – K.: Prosvita. 2002.
3. Kontseptsiya rozvytku dystantsiynoyi osvity v Ukrayini. – K.: KPI. 2000. – 12 s.
4. Malinko O. H. Osoblyvosti orhanizatsiyi ta formuvannya zmistu dystantsiynoho navchannya inozemnykh mov / O. Malinko // Nauk.-metod. konf. «Indyvidualizatsiya navchal'noho protsesu yak providna skladova modernizatsiyi vyshchoyi ekonomichnoyi osvity». – K.: KNEU, 2006.
5. Markova N.O. Problemy vprovadzhennya dystantsiynoho navchannya u VNZ / N. O. Markova // Visn. Kyivsk'oho nats. un-tu tekhnolohiy ta dyzaynu. – 2010. – №5
6. Mulina N. I. Vkluchene dystantsiynе navchannya anhliys'koyi movy studentiv vyshchyykh tekhnichnykh zakladiv osvity: pobudova kursu, metodyka navchannya ta rezul'taty / N. I. Matulina // Inozemni movy. – 2000. – № 2.
7. Panchenko L.F. Informatsiyno-osvitnye seredovyshe suchasnoho universytetu: Monohrafiya / L.F. Panchenko: Luhans'k: LNU im. T. Shevchenka, 2010.
8. Polat Ye.S. Teoriya i praktika dystantsionnogo obucheniya: [Uchebnoye posobiye dlya vuzov / Ye.S. Polat, M.V. Moiseyeva, M.YU. Bukharkina i dr.]; Pod red.: Ye.S.Polat. – M.: Akademiya, 2004
9. Pro Osnovni zasady rozvytku informatsiynoho suspil'stva v Ukrayini na 2007 – 2015 roky : Zakon Ukrayiny vid 09.01.07 r. – Rezhym dostupu : // www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16
10. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrayiny vid 17.01.02 r. : u redaktsiyi vid 5.12.12 r. – Rezhym dostupu : // www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2984-14
11. Ugol'kov V.V. Komp'yuternyye tekhnologii kak sredstvo obucheniya Inostranyy yazykam v vuze: avtoref. dis. na soiskaniye uchen. stepeni kand. ped. nauk, spets. 13.00.01 «Obshchaya pedagogika, istoriya pedagogiki i obrazovaniya» [Elektron. resurs] / V.V. Ugol'kov. – Moskva, 2004. – Rezhim dostupa: <http://www.humanities.edu.ru/db/msg/74500>.
12. Healey, D. (1999). Classroom practice: Communicative skillbuilding tasks in CALL environments. In J. Egbert & E. Hanson Smith (Eds.), CALL Environments: Research, practice, and critical issues (pp. 116 –136). Alexandria, VA: Teachers of English to Speakers of Other Languages.

Отримано редакцією 15.10.2018 р.

УДК: 378:016

DOI: 10.31376/2410-0897-2018-3-38-32-38

Олександр Іванович Земка,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки і психології початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка,
e-mail: zemka_oleksandr@ukr.net

СИСТЕМА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ У КОНТЕКСТІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкрито роль літературознавчих курсів «Вступ до літературознавства», «Теорія літератури», «Порівняльне літературознавство» у контексті формування дослідницьких умінь у майбутніх учителів української мови і літератури, зокрема інформаційних, операційних, мовнокомунікативних та діагностично-прогностичних. Літературознавчі знання, уміння та навички студенти-філологи використовують під час вивчення історико-літературних курсів, зокрема дисциплін «Історія української літератури», «Дитяча література та виразне читання», «Лінгвістичний аналіз художнього тексту», курсів за вибором з української літератури тощо.

Ключові слова: літературознавчі курси, історико-літературні курси, дослідницькі вміння, науково-дослідницька діяльність, диференційовані та індивідуалізовані завдання, майбутні вчителі української мови і літератури.

Постановка проблеми. В умовах сучасних напрямів реформування освіти актуалізується проблема підготовки конкурентоспроможних педагогів, зокрема вчителів української мови і літератури, здатних до продуктивної реалізації власних здібностей, нахилів у практичній діяльності, до професійного самовдосконалення протягом життя. Дослідницька діяльність є орієнтиром у життєвому самовизначенні,